

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ

ԱՇԽԱՐՀԻ ԿԵՐՊԵՐՈՒՆ ՀԵՏԵՒԵԼԷ

«Մի՛ կերպարանի՛ կերպարանօ՛ք
աշխարհիս այսորիկ» (ՀՌՈՎՄ. ԺԲ. 2) :

Այս խօսքը պատուէր մըն է, ուղղուած Հոռոմի եկեղեցիին, ինչպէս նաև բոլոր քրիստոնեաներուն: «Մի՛ կերպարանի՛ այս աշխարհին կերպարանօ՛ք»: Ասով առաքելաւ ըսել կ'ուզէ թէ այս աշխարհի կերպերուն հետեւելու տեղ պէտք է հետեւինք քրիստոնէական կրօնի բարձր ապրելակերպին, հոգեւոր կեանքի յատուկ կերպերուն, այն կերպերուն՝ որոնք աստուածահանոյ են, օգտակար, շինարար և մեր հոգեւոր կեանքի զարգացման նպաստաւոր:

Առաջին դարուն, երբ քրիստոնէութիւնը հաստատուեցաւ աշխարհի վրայ, ազգերուն և մանաւանդ Հոռոմի տոգովորդին վարք ու բարքը ապականուած էին ամէն կերպով: Աշխարհքերթիւնը շատ մեծ ծաւալում գտած էր հոն: Հոռոմի մէջ հաստատուած Եկեղեցիի անդամներուն օտուար մեծամասնութիւնը հեթանոսութենէ դարձի եկած էր և առկաւին եթթակայ էր հետեւելու հեթանոսական կրօնի ազնի ու խնէշ բարքերուն: Ուստի առաքելով կ'աղագրարէ անոնց որ հեթանոսութեան և աշխարհիկ կեանքի վերաբերեալ սովորութիւններէ հեռու կենան և չհետեւին այս աշխարհի կերպերուն:

Աշխարհ բառը հոս կը նշանակէ նաև դար, ժամանակ: Այս աշխարհի կերպերուն չհետեւելու իր պատուէրով առաքելաւ ըսել կ'ուզէ չհետեւիլ դարուն վատթարացած ապրելակերպին ու ժամանակի տղեղ սովորութիւններուն: Որովհետև եթէ անոնց հետեւին, իրենց մէջ սկսած Աստուծոյ գործը ոչ միայն յառաջ չ'իջնար՝ այլ ետ կը մնայ և օրին մէկն ալ կը խափանի:

Բուն նիւթին ժառանգէլ առաջ, կ'արժէ լուսարանել հետեւեալ երկու կէտերը կամ սխալ ըմբռնումները:

Առաջին՝ աշխարհի կերպերուն չհետեւիլ չի նշանակեր ատել անմեղ հաճոյքները, արեւմտարեւել հարսանեկան վայելուչ հանգէտները, անարգել ընկերական պաշտօն հաւաքոյթները և մէկ խօսքով, հրաժարիլ աշխարհի բոլոր անմեղ վայելքներէն և ընկերական կապակցութիւններէ ու պարտականութիւններէ: Աշխարհ ունի իրեն թէ՛ սխալ և թէ՛ շիտակ կերպերը: Առաջեալ իր վերոյիշեալ պատուէրով մեղ կը զգուշացնէ աշխարհի սխալ ու մեղասոյց կերպերուն հետեւել: Այն կերպերուն՝ որոնք մեղ մեղք գործելու կ'առաջնորդեն, Աստուծոյ ներկայութենէն կը հեռացնեն, մեր հոգեւոր կեանքը կը աղարայցնեն և մեղ յաւերտեան կեանքէ մեղ զրկեն: Պէտք է անյապաղ և միանգամ ընդմիջու հրաժարիլ այդպիսի մեղասոյց և սխալ կերպերէ:

Երկրորդ՝ աշխարհի կերպերուն չհետեւիլ չի նշանակեր աշխարհէն դուրս ելլել և առաջատ Երթալով առանձնութեան մէջ անջնջնել մեր կեանքի օրերը: Յիսուսի ժամանակ, հրեաներուն մէջ էսպին կոչուած կրօնական խմբակ մը կար, որուն անդամները հեռու կը կենային ընկերային հաւաքոյթներէ, կը խորշէին համադամ կերպուրներու ուսելէ և զեղեցիկ հազուատներ հազուելէ ու չէին քաջալերեր ամուսնութիւնը: Այսպէս, մարդոց ներկայութենէն հեռու, առանձին տեղ մը քաշուած, միայն կրօնական խորհրդածութիւններով կ'անցնէին իրենց ժամանակը: Յովհաննէս Մկրտիչ, որ ուշագրկ մօզերէ շինուած հաղուստ մը միայն կը հագէէր և անապատին մէջ իբր կերպուր վայրի մեղք ու մարտի ուսելով կը գտնուար, մեծապէս ազդուած էր անոնցմէ:

Փոքր Ասիոյ Փոնդրիա գաւառին մէջ, Մոնդանիսը կոչուած աղանդ մը երեան եկաւ Բ. դարու ընթացքին: Այս աղանդին առաջնորդներն էին Մոնդանիոս անունով մարդ մը և երկու կիներ՝ Բրիսիլա և Մօթղիմիլա: Ասոնք իրենք զիրենք Աստուծոյ կողմէ ներշնչուած անհատներ նկատելով՝ կոչում կը զբային Եկեղեցիները քննադատելու և իրենց համակիրները Եկեղեցիներէն անջատելու, ընկերական շրջանակներէ հեռացնելու և մեկուսացած կեանքի մը առաջնորդելու: Ասիկա կը սկստուցնէր Եկեղեցիները: Այս իսկ պատճառաւ, Ռեզդա-

փառ Եկեղեցին մեղադրեց այս ազանգա-
ւորները և չքաջալերեց իրենց մօլար ըն-
թացքը: Անոնց այս յոռի վարմունքը Պո-
ղոս առաքնալին «Մի կերպարանիք այս
աշխարհին կերպարանքովը» պատուէրը,
ինչպէս նաև Ս. Գրոց մէջ գտնուած նմանե-
րինակ ուրիշ համարները սխալ հասկնալու
արդիւնքն էր:

Աշխարհի կերպերուն չհետեւի կը նշա-
նակէ ոչ թէ աշխարհէն՝ այլ մեր անձնական
նստսիրութենէն դուրս ելլել, անձնական
կիրքերէ հրաժարիլ, հպարտութենէ, նա-
խանձէ, ատելութենէ, փառամոլութենէ և
այլ մոլութիւններէ հեռու կենալ: Ուրիշ
խօսքով, աշխարհի մէջ մնալ, բայց մեր
անձնէն դուրս ելլելով ապրիլ այնպիսի կիանք
մը՝ որ հասարակութեան օգտին ծառայէ,
մարդկութեան բարելաւման նպատէ, Աս-
տուծոյ թագաւորութեան յառաջացման մի-
ջոց հանդիսանայ և մարդոց հետ մեր ու-
նեցած յարաբերութիւններուն մէջ զԲրիս-
տոս փառաւորէ: Յիսուս լաւագոյն օրինակն
է մեզի այս մասին: Անիկա մարդոց մէջ
մնաց, անոնց կերուխումներուն և հարա-
նիքներուն մասնակցեցաւ ու նոյն ատեն
մարդոց բարելաւութեան ու փրկութեան
համար աշխատեցաւ, և իր կիանքը աշ-
խարհի համար փրկանք մը հղաւ:

Ա. — Պողոս առաքնալի վերոյիշեալ հա-
մարին մէջ իկա աշխարհի խօսքը ցոյց կու
տայ թէ ուրիշ աշխարհ մը կայ՝ զոր կը կո-
չենք հանգիստեալ աշխարհ: — Այս երկու
աշխարհները սակայն իրարմէ բոլորովին
տարբեր են: Հանդերձաւ աշխարհը, այս-
ինքն երկինքը, հաւատացեալներու ու
սուրբերու բնակավայրն է, ուր նենգութիւն
բնաւ չկայ, ստախոսութիւնը օտար բան
մըն է, կոխ տեսնուած չէ երբեք, ատե-
լութիւնը անձանօթ է, լաց ու կոծ, վրշտ,
ցաւ, տառապանք՝ այդտեղի բնակիչներուն
համար աներեւակայի բաներ են: Հօն կայ
միայն սիրալի յարաբերութիւն և փոխա-
դարձ յարգանք իրարու հանդէպ:

Հանդերձաւ աշխարհը տեղ մըն է ուր
ո՛չ նախանձ կայ, ո՛չ հպարտութիւն և ո՛չ
այ անձնասիրական որեւէ արարք: Հօն ո՛չ
բանտ կայ, ո՛չ բանտարկեալ և ո՛չ ալ բան-
տապահ. ո՛չ ոստիկանի պէտք կայ, ո՛չ բա-
նակի, ո՛չ պատերազմի պատրաստութեան.

ոչ օրէնք կայ, ո՛չ օրինադրեք և ո՛չ ալ
որեւէ օրէնադիր մարմին, այլ այդտեղի օ-
րէնքը Աստուծոյ սէրն է: Հօն կը թագա-
ւորէ միայն Աստուծոյ կամքը. բոլորը հոն
այս կամքին կը հնազանդին: Այդ գաղա-
փարական աշխարհը դրսեւոր կը կոչուի:

Իսկ այս աշխարհը ուր մենք կ'ապրինք
ստակաւին շատ հեռու է այդ գաղափարա-
կան բարձրութեան հասնելէ: Մեր այս աշ-
խարհի մէջ մարդիկ քրիստոնէական կենե-
ցաղը, նկարագրուել, սկզբունքը, բարեպաշ-
տութիւնը այնքան չեն յարգեր որքան ան-
նկարագիր պատեհապաշտութիւնը: Այս իսկ
պատճառաւ, յեղեղեղեղ նկարագրի տէր և
պարագայի համեմատ գոյն փոխող մարդիկ
կը վխտան ժողովուրդին մէջ ամէն տեղ:

Այս է պատճառը որ Յիսուս Աստուծոյ
համահաւասար դիրքը ձգելով վար իշաւ
երկինքէն, և մարդու կերպարանք առնե-
լով՝ մեր մէջ բնակեցաւ, որպէսզի այս աշ-
խարհն ալ երկնքի գաղափարական բարձրու-
թեան հասցնէ և մեզի ցոյց տայ թէ մարդ-
կային մարմնի մէջ ալ կարելիութիւն կայ
այս գաղափարական կիանքը ապրելու:
Երկնքի թագաւորութիւնը այս երկրի վրայ
հաստատելով Յիսուսի նպատակն էր երկինքը
երկիր իջեցնել, այս աշխարհը դրսեւոր վե-
րածել, մարդոց ոսկեղարը փութացնել և
որով այնպիսի կացութիւն մը ստեղծել որ
գայլն ու գառնուկը կարենան միասին բնա-
կիլ: Այս էր Յիսուսի առաքելութիւնը այս
աշխարհի վրայ և այդ իսկ պատճառաւ երբ
քարոզելու սկսաւ, առաջին առիթով յայ-
տարարեց և ըսաւ. «Աստուծոյ թագաւո-
րութիւնը մօտեցած է, ապաշխարեցէ՛ք» (Մրկ. Ա. 14-15):

Ուստի լաւ է աշխարհի մէջ ըլլալ, ա-
ռանց սակայն այս աշխարհէն ըլլալու: Նա-
մը որքան ատեն որ ծովուն վրայն է՝ կը
շարունակէ իր օգտակարութիւնը, բայց երբ
ծովուն ջուրը իր մէջը կը մտնէ՝ կ'ընկղմի
իսկոյն: Մենք քրիստոնեաներս ալ պէտք է
ըլլանք աշխարհի մէջ, բայց ոչ թէ աշ-
խարհը մեր մէջ:

Բ. — Այս աշխարհի կերպերը Յիսուսի
կերպերէն բոլորովին տարբեր են: — Այն
քրիստոնեաները որոնք Բրիտանիոյ կերպե-
րուն կը հետեւին, աշխարհի հոսանքէն չեն
ջուրիւ: Անոնց թիւը քիչ է թէ և բազմա-

մամբ, բայց ասոնք են որ առխարհի արև
ու լույսն են, և երկնից թագաւորութիւնը
ասոնց միջոցաւ է որ կը տարածուի այս
աշխարհի մէջ, և որով Աստուած կը փա-
ռաւորուի ամէն տեղ։ Դժբախտաբար սա-
կայն մարդոց մեծամասնութիւնը այժմ այս
աշխարհի կիրպեւուն կը հետեի, և աշխարհ
զիրենք կը գողնէ ու կը փառաբանէ։

Քրիստոսի ոգին չունեցող առատրական
մը երբ իր դրացի առատրականին վարկը
կտորելու կը ջանայ, կը խորհի թէ իր
առատրական տան վարկը կը բարձրանայ
ժողովուրդին առջև, բայց չարաշար կը
սխալի։ Ուրիշին առատուրին ֆիաս պատ-
ճառող մէկը ֆիասած կ'ըլլայ նաև իրեն։
Յիսուսի կիրպեւուն հետեող առատրական
մը սակայն իր չափը իր դրացիին ֆիասին
մէջ չի փնտոներ, այլ իր դրացիին շահերը
ապահովելով է որ իր շահն ալ ինքնաբե-
րաբար ապահոված կ'ըլլայ։ Առաջինը աշ-
խարհի իսկ վերջինը Յիսուսի բարկայն է, եթէ
Յիսուս մեր տեղը ըլլար՝ այնպէս կ'ընէր։

Քրիստոսի ոգիէն հեռու ապրող փա-
տաբան մը երբ իրեն միջակից ուրիշ փա-
տաբանի մը մասին աննպաստ արտայայտ-
ուի, ինք չի բարձրանար, այլ աւելի ևս
կ'իրիւար ու կը ստորանայ։ Որովհետև ա-
սիկա ոչ թէ ազնիւ մարդու՝ այլ այս աշ-
խարհի հոտանքէն քշուող մարդոց արարքն
է։ Քրիստոսի կիրպեւուն հետեող փատա-
բան մը իր օգուտը ուրիշին օգուտին մէջ
կը փնտոնէ, և իր մրցակիցը բարձրացնելով
ինքն ալ միաժամանակ կը բարձրանայ թէ՛
մարդոց և թէ՛ Աստուծոյ առջև։ Եթէ Յի-
սուս մեր տեղը ըլլար՝ այդպէս կ'ընէր։

Անհաւատ բժիշկ մը իր մրցակից բժիշկ-
ներուն տարիներով ձեռք բերած համբաւը
աւրելու ջանալով չի կրնար աւելի մեծ համ-
բաւ տիրանալ, այլ ընդհակառակը՝ ինք-
զինքն կ'անպատուէ հասարակութեան առջև,
Որովհետև ասիկա աշխարհի կերպն է։ Բայց
Քրիստոսի անունը իր վրայ կրող հաւա-
տացեալի մը կիրպն է ամէն մարդու հան-
գէպ բարեացակամ գտնուիլ, ամէն մարդու
զարգացման ու յառաջդիմութեան նպաս-
տել։ Այս է շիտակ կերպը, որով Աստուծոյ
թագաւորութիւնը արագօրէն կը տարածուի
երկրի վրայ և Աստուած կը փառաւորուի
մարդոց մէջ։

Գ. — Ի՞նչ են այս առխարհի կեցեցեր
որոնցմէ պէտք է զզոյե ըլլանք։ — Այս աշ-
խարհը այժմ այնքան վատասեւրած է որ
մարդիկ բիրտ ոյժը աւելի կը յարգեն քան
արդարութիւնը, դրամը՝ քան մարդու մը
բարոյական արժանիքը, սուտը՝ քան ճշ-
մարտութիւնը, տգիտ արարքները՝ քան գե-
ղեցիկ սկզբունքները, նիւթը՝ քան հոգեւոր
իրականութիւնները, անցաւորը՝ քան յաւի-
տեանկոյնը։ Պէտք է զգուշանալ զարուս-
այս սխալ կիրպիւրէն։ Առաւել ինչո՞ւ կը
հետեւի այս սխալ արարելակերպին։ Ասոր
պատճառները շատ են. գէթ մէկը այն է որ
վերջին երկու համաշխարհային պատերազմ-
ները մարդոց ապրելակերպի բարոյական
մակարդակը շատ վար իջեցուցին։ Աշխարհ
այսօր շատ աւելի վատթարացած է քան
ինչ որ էր ասկէ կէս դար առաջ։ Հետեա-
բար մենք՝ քրիստոնեաներս զգուշ պէտք է
ըլլանք որ կարողանանք պահել մեր հոգեւոր
կեանքը այս ապակեանած միջոցաւորին մէջ։

Մարդիկ այժմ որեւէ ժամանակէ աւելի
աշխարհաւէր ու նիւթապաշտ դարձած՝ եր-
կու բանսիրու գերի եղած են, որոնցմէ մին
դրամն է իսկ միւսը՝ հաճոյքը։ Այս երկու
բանները ձեռք անցնելու համար մարդիկ
պատրաստ են ոչ միայն իրենց սկզբունքը՝
այլ նաև իրենց նկարագիրը ու մինչև իսկ
իրենց պատիւը զոհելու։ Զարմանալին սա-
կայն այն է որ ասիկա մարդոց աշխիւն ճա-
րկութիւններ կը համարուի։ Որովհետև ներ-
կայիս դրամը իրր կուտք կը պաշտուի
աշխարհի վրայ գրիթէ ամէն տեղ։

Բոլանտ Զիլ անուն Անգլիացի նշանաւոր
քաղաքիչը՝ օր մը նիւթապաշտ ու աշխար-
հասէր հարուստի մը Քրիստոսի մասին կը
խօսէր. հարուստը օճա Քրիստոսը չիմ տես-
ներք ըսաւ։ Քարոզիչը գրպանէն թուղթ մը
հանեց և անոր վրայ Քրիստոս բառը գրեց,
և հարցուց թէ կը տեսնե՞ք. «Այո, կը տես-
նեմք, պատասխանեց։ Այս գրպանէն ոսկի
դրամ մը հանեց և Քրիստոս բառին վրայ
գրաւ ու նորէն հարցուց. «Քրիստոսը կը
տեսնե՞ք»։ Հարուստը ըսաւ. «Նշմառ չեմ
տեսներ, որովհետև ոսկի դրամը Քրիստոսը
ինձմէ կը ծածկէ»։ Այսօրուան մարդկու-
թիւնը այնքան նիւթապաշտ է որ դրամը
Քրիստոսի գէմքը իրմէ ծածկած է և կը
ծածկէ։

Արևը կհանքի աղբյուրն է և մեր ամենուս ալ տեսանելի: Բայց երբ բեկնի մը առնես ձեռքդ և ալքիդ վրայ զնես ու ալքին նայիս՝ չես կրնար արևը տեսնել, դրամը կը ծածկէ արևը քու ալքէդ: Ծիրգ յայսպէս նիւթը Աստուծոյ և մարդոց միջև մտած է այսօր և Աստուծոյ գէմքը կը ծածկէ մեր տեսողութենէն:

Մարդիկ կ'ուզեն թէ՛ աշխարհը վայելել և թէ՛ Աստուծոյ հանելի ըլլալ, բայց աշխարհի սխալ կերպերուն հետեւելով մարդ չի կրնար միաժամանակ Քրիստոսը հանեցնել: Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ. «Եթէ նս օտակաից մարդոց հանելի ըլլայի, ա'լ Քրիստոսի ծառայ չի ըլլաք (Գաղա. Ա. 10):

Փոքր տղայ մը օր մը բերանը նեղ աւանի մը մէջ բեկնի մը տեսաւ, ձեռքը երկնցուց ու ամուր կերպով առաւ զայն իր ափին մէջ. բայց չկրցաւ ձեռքը ամանէն գուրու հանել ու լալով իր հօրը քով եկաւ: Հայրը ըսաւ. «Ձգէ ձեռքդ բեկնին օր կարենաս ձեռքդ դուրս հանել: Տղան դժկամակեցաւ, օրովհետեւ կ'ուզէր օր թէ՛ դրամը ունենայ և թէ՛ ամանը: Ներկայ մարդկութիւնն ալ թէ՛ կ'ուզէ նիւթապաշտութեան մէջ առաւայտիլ և թէ՛ Քրիստոսը հանեցնել. առիկա կարելի չէ, մէկը կամ միւսը պէտք է ձգել: Երկու ձեռքով մէկ ձեռքի վրայ չի տարուիր. մարդ երկու տէքերու միաժամանակ չի կրնար ծառայել: Պատճառը ահա այս է որ մարդկային կեանքի ներդաշնակութիւնը խանգարուած է այսօր:

Աշխարհը ածուխով չի սրահի մը կը նմանի. մաքուր, ճերմակ հագուած մէկը երբ այդ սենեակը մանէ՝ որքան զգոյշ պէտք է ըլլայ որ ածուխին փոշիները իր հագուստին վրայ չնստին: Ծիրգ միեւնոյն ձեռով մենք՝ քրիստոնեաներս ալ այս աշխարհի մէջ զգոյշ պէտք է ըլլանք որ մեր նիւսադիրը չապականի ու մեր ճերմակ հագուստը սև բիծեր չունենայ իր վրայ: Առիկա կարելի է միայն աշխարհի կերպերէն զգուշանալով և Յիսուսի կերպերուն հետեւելով:

Դ. — Թե՛նչպէս կ'ըմանք Յիսուսի կերպերուն ճեմելի: — Առաքեալը միեւնոյն համարին մէջ կու տայ ասոր պատասխանը երբ կ'ըսէ. «Մի կերպարանիք այս աշխարհի կերպարանքովը, այլ ձեր մօտիկ նորոգու-

քիւնովը նորոգուեցե՛ք, որպէսզի քննէք թէ ի՞նչ է Աստուծոյ կամքը, որ է բարի, հաճելի ու կատարեալ»:

Մենք չենք կրնար Աստուծոյ կամքը պէտք եղած չափով հասկնալ, քննել ու գնահատել և ասոր համեմատ ապրել եթէ չուենենք մտքի այս նորոգութիւնը: Մտքի նորոգութիւնն ունենալու համար ալ սրտի նորոգութիւնը անհրաժեշտ է: Այս նորոգութիւնը Աստուծոյ Ս. Հոգին է որ կրնայ մեր մէջ կատարել:

Ինչպէս առաքեալներ վերնառան մէջ երբ ստացան Ս. Հոգիին շնորհներն ու օրհնութիւնները՝ անմիջապէս նորոգուեցան, փոխուեցան հիմնովին ու նոր արարածներ եղան, նոյնպէս մենք ալ այժմ Աստուծոյ Ս. Հոգիին այցելութեան կը կարօտինք, ունենալու համար մտքի, սրտի ու զգացումներու այս հիմնական նորոգութիւնը: Երբ ունենանք այս նորոգուած կեանքը, հաղորդակից կ'ըլլանք Քրիստոսի բնաւորութեան, և ինչպէս Անիկա երկրի վրայ ապրած ատեն չհետեւեցաւ այս աշխարհի կերպերուն, այլ ապրեցաւ Աստուծոյ կամքին համեմատ երկնքի կեանքը այս երկրի վրայ, մեզի համար ալ կարելի կ'ըլլայ և բնական կը դառնայ ընել նոյնը:

Երկու դար առաջ երբ Շարլըմանի գերեզմանը բացին, կոխքը դարձած իր դիակին քով տեսան Ս. Գրիգը մը, որուն մէկ համարին վրայ իր մատը դրուած էր. այդ համարը այս էր. «Թ՛ՆՉ օգուտ է մարդու մը համար եթէ ամբողջ աշխարհը օսի եւ իր անձը կորսնցնէ» (Մատթ. ԺԶ. 26): Որովհետեւ մարդ ի՞նչ կրնայ տալ իր անձին փոխարէն. ոչինչ: Աստի Յովհաննէս առաքեալ կ'ըսէ. «Մի սիրէք աշխարհը, ոչ ալ ինչ որ աշխարհի մէջ է... Աշխարհն ալ կ'անցնի, անոր ցանկութիւնն ալ, բայց աս որ Աստուծոյ կամքը կը կատարէ՝ յաւիտեան կը մնայ» (Ա. Թովհ., Բ. 15-17):

Ուրեմն վերջինք Յիսուսի այն խօսքը՝ որ ըսաւ. «Գոցէք, գործեցէք, ոչ թէ կուրստական կերպերին համար, այլ այն կերպերին համար որ յաւիտեական կեանքի մէջ կը մնայ, զոր Որդին մարդոյ պիտի տայ ձեզիդ» (Թովհ. Զ. 27):

ԳՐ. Ա. ՍԱՐԱՅԵԱՆ

Ձեզեմ, Գայիժ.